

BIS DU MICH AUFLÖST, TOD

Bis du mich auflöst, Tod, in Salze und in Säuren,
Wasser und Lauge, Fetzen fein wie grob,
trag in Geduld ich Abbruch all des Teuren,
lieg mild bereit, aus auf das Lob.

Noch da, wo mein Verstand sein Nein hat sagen müssen
und streng beweist, wie sehr ich untergeh,
empfang ich in mir reiner Freude Wissen,
bis ich erneut voll Jubel steh.

Nicht bloß auf Notwehr hab, trotzig und ungebrochen,
auch auf geheim Vertrauen ich gebaut.
Selbst in dem dürrn Griff, Tod, deiner Knochen
bleibt mir zumut wie einer Braut.

Achim Müller

Joop Admiraal, 'U bent mijn moeder' im Niederländischunterricht ab Klasse 10

Anläßlich einer Lehrerfortbildungsveranstaltung in Aurich vom 25.2. - 1.3.1985 mit dem Thema "Materialien für den Niederländischunterricht" wurde von einer Arbeitsgruppe die Einsetzbarkeit des Textes von Joop Admiraal, 'U bent mijn moeder' (International Theatre Bookshop, Amsterdam 1982) untersucht und wurden Fragen bzw. Anregungen für die Texterarbeitung erstellt.

Joop Admiraal beschreibt in seinem autobiographischen Ein-Personen-Stück einen regelmäßig wiederkehrenden Sonntagsbesuch bei seiner Mutter, die in einem Altenpflegeheim lebt. Im fiktiven Gespräch zwischen ihm und ihr wird sein Verhältnis zur Mutter deutlich, welches durch eine 44-jährige Erziehung geprägt wurde.

Sprachlich sehr einfach formuliert, verlangt der Text vom Leser oder Zuschauer eine Menge Einfühlungsvermögen, um die subtilen Anspielungen verstehen zu können. Auch vom dramatischen Aufbau her ein sehr interessantes Stück: J. Admiraal spielt gleichzeitig sich und seine Mutter, schlüpft vor den Augen der Zuschauer von der einen Rolle in die andere. Auch gebraucht er das Mittel der Rückblende, um eine Verbindung zwischen Vergangenheit und Gegenwart herzustellen.

Es empfiehlt sich, erst ab Seite 16 die Lektüre mit den Schülern zu beginnen, da anfangs viel von den Vorbereitungen für das Stück berichtet wird. Während der Text gemeinsam gelesen wird, sollten Pausen gemacht werden, damit das Gelesene besprochen werden kann. Man sollte

ungefähr 3 - 5 Stunden für die Lektüre einplanen.

Die im folgenden vorgeschlagenen Zäsuren und Fragen zur Textbesprechung können selbstverständlich abgeändert werden, haben sich aber im Gruppengespräch und bei der Erprobung im Unterricht als sinnvoll erwiesen.

I. Abschnitt:

S. 16 "Ik ben op weg..." bis S. 19 u. "...iedere zondag loopt u beter."

- Waar bevindt zich Joops moeder?
- Ken je het verschil tussen een verpleegtehuis, een bejaardentehuis en een ziekenhuis?
- Op blz. 18/19: beschrijf het verschil tussen moeder hoe ze vroeger was en hoe ze vandaag is.
- Waarom staat de derde alinea tussen haakjes?

II. Abschnitt:

S. 19 "Ik wil niet meer..." bis S. 21 "En Willemiek."

- Moeder wordt wakker: hoe gedraagt ze zich? Welke indruk maakt ze op jou?
- Hoe gaat haar zoon op haar in?
- Welke namen worden er genoemd? Wat is er met die personen?

III. Abschnitt:

S. 21 "Willemiek is nog..." bis S. 24 "Woont die in Amerika?"

- Waarom helpt hij zijn moeder bij het aantrekken? (hulp is nodig en hij kan zich afleiden)
- "Auuuuu" - Doet hij haar pijn?
- Wat is er met Pleuntje, met Siena, met Marie, met Sonnie, met Klaas en Piet en met Janna? (hij zit alleen met haar)

IV. Abschnitt:

S. 24 "Ja..." bis S. 27 "Siena, die heeft pillen genomen."

- Welke betekenis heeft de kleding voor haar?
- Siena heeft pillen genomen. Waarom komt dat steeds weer terug? (onder druk zetting, dreiging)

V. Abschnitt:

S. 27 "Ja, maar tante Siena..." bis S. 30 "Ik wil niks."

- Wat vindt moeder van andere oude mensen? (stumpers)
- Wat vindt ze van zichzelf? (één van de beste)
- Hoe reageert hij daarop? (helemaal niet)

VI. Abschnitt:

S. 30 "Wilt u chocomel?" bis S. 33 "Het leven is ook vreselijk moeilijk."

- Waarom vertelt hij over de koningin (en wat)?
- Hoe reageert moeder op die belevenis?
- Wat is er met vader gebeurd?
- Waarom huult moeder?

VII. Abschnitt:

S. 33 "Wil je chocolatapudding?" bis S. 34 "Wacht even."

- Hoe kon dat dat zij gisteren nog in de klas zat en een dag later onderwijzeres werd? (Denk om Einstein. Hij "heeft ook de tijd door elkaar gehaald.")

VIII. Abschnitt:

S. 34 "Kijk." bis S. 36 "Nee, nee."

- Waaraan herinnert zich moeder als hij haar een kastanje geeft?
- Wat doet zij daarmee?
- "Mmmmmmm." Komt dat al eerder voor?
- Waar doet het moeder aan denken? (afhankelijkheid)
- Moeder vraagt: "Hoe is het met je werk?" Heeft zij zo een vraag al eens eerder gesteld?
- Waar heeft hij gewerkt? (Nederlandse comédie)
- Waar werkt hij nu? (Werktheater)
(het verschil: Nl. Comédie: goed traditioneel theater met hoog niveau, goede baan met veel geld, subsidie door het rijk.
Werktheater: modern theater, weinig inkomen, alternatief, goed.)
(Hier könnte man einen Zeitungsausschnitt über seinen Wechsel vom einen zum anderen Theater einbringen, autobiographisches Stück, persönliche und soziale Gründe für seinen Wechsel. Leider müssen wir noch den Zeitungsausschnitt suchen.)
- Wat weet moeder over zijn werk a) bij het werktheater, b) bij de Nl. Comédie?
- Wat vindt moeder ervan dat hij een prijs heeft gekregen?
- Vader heeft ook prijzen gewonnen!

IX. Abschnitt:

S. 36 "Goedemiddag" bis S. 41 "We hebben het toch goed."

- Hij zegt: "Iedereen is hier een beetje een stumper." Wie hoort daar dan eigenlijk ook bij?
- Wat komen wij over de vader te weten?
- Welke andere beroepen worden ook nog genoemd? Wie is wat?
- Hoe vindt moeder het dat zij niets doet? Is het waar dat zij niets heeft gedaan? Waarom vertelt Joop dat aan haar?
- Zij spreekt ook weer over Siena die pillen heeft genomen. Wil zij dan ook doodgaan?
- Wat denkt zij over het hiernamaals?
- Hoe zit dat met de leeftijden van moeder en zoon?
- Wat bedoelt moeder met "Jij bent anders" en met "Had jij niet liever een meisje willen zijn"?
- Waarom huult moeder?
- Zijn er volgens Joop redenen om te huilen?

X. Abschnitt:

S. 41 "Blijf jij hier...?" bis S. 43 "Ik kom volgende week weer terug, moeder."

- Welk liedje wordt er op toneel gespeeld? Waarom wel juist dat lied? (Wij hebben dat ook allemaal al gezien.)
(Lied vorspielen, falls möglich)

XI. Abschnitt:

S. 43 "(Moeder staat...)" bis S. 44 "(...maar valt steeds.)"

- Kan je uitleggen wat er nu gebeurt?

XII. Abschnitt:

S. 44 "Mijn moeder..." bis S. 47 "Ik wil niet meer."

- Dit staat nu bijna aan het eind van het stukje. Had dat ook ergens anders kunnen (of moeten) staan?
- Wat vind je in de verpleegtehuis-scène terug uit de scène in het ziekenhuis?

XIII. Abschnitt:

S. 47 "Moeder..." bis S. 48 "U leeft nog."

- Hoort deze laatste alinea eigenlijk nog bij het stuk?

für die abschließende Textbesprechung:

- 1) Wat wenst moeder als zij in het ziekenhuis zegt: "Ik wil niet meer"? Bedoelt zij dat later in het verpleegtehuis ook nog zo? (S. 19) (Erst ehrlich und echt gemeint, später Mittel, um ihren Sohn an sich zu binden)
- 2) Niet alles wat moeder zegt is even belangrijk voor Joop. Wanneer is het wel belangrijk en waarover hebben zij het dan? Welke betekenis heeft het dus voor hem?
- 3) Waarom gaat Joop eigenlijk iedere zondag weer naar haar toe? Is het wegens de liefde tussen moeder en zoon?
- 4) Hoe beoordeel jij de verhouding tussen moeder en zoon?
- 5) Wat vind jij van het stuk?

methodischer Wechsel:

- Einsatz der Lieder auf Platte oder Kassette
- Film von diesem Theaterstück
- Zeitungsartikel über Joop Admiraal
- Rollenspiel einer Szene
- Rollenlesen
- Lesen des Textes von einer Person mit verstellten Stimmen
- Brief an Joop Admiraal, um ihn zum Besuch einzuladen oder Reaktionen auf die Lektüre mitzuteilen
- Optimal wäre es, die Lektüre mit dem Besuch einer Theatervorstellung zu ergänzen.